

Intervju med partileder Erna Solberg fra Høyre.

Intervjuleder er Eilif Hallingstad Finnseth, prosjektleder hos Unge funksjonshemmede.

Intervjuet er transkribert med hjelp av KI, og rettet på av Eilif Finnseth.

Hele intervjuet

Eilif Finnseth

Da setter vi i gang. Erna Solberg tusen takk for du møter med oss i unge funksjonshemmede. Vi har jo et prosjekt som heter barrierefritt demokrati. Det handler jo om å fokusere på unge funksjonshemmede ved årets valg, personer med ulike funksjonsnedsettelse, kroniske sykdommer, deres plass i valget og de politiske Norge. Vi vil gjerne fremheve noen av sakene som er viktig for denne gruppen og høre med politikere som skal representere denne gruppen og jobbe for viktige gjennomslag. Så det er veldig hyggelig at du vil møte på vegne av Høyre. Det er første som jeg tenker er viktig å få fram.

Altså, du er jo partileder i Høyre. Du har vært statsminister i 8 år. Du har vært kommunalminister. Du har jo også ledet operasjon dagsverk om jeg husker riktig. Hva er det som er det viktigste for deg med det å være folkevalgt?

Erna Solberg

Nei, det er jo å sørge for at vi bygger det Norge som gir muligheter for alle, og det høres ut som et veldig fint slagord, og det er det jo faktisk. Vårt ideologiske slagord. Det er et samfunn som sørger for at alle kan bruke de ressursene og de kreftene de har til liksom å kunne både bidra til samfunnet, men skape sitt eget beste liv, og det dreier seg om at det rammen rundt politikken vår, og så blir jo dette konkret politikk, da sant. Det blir altså. Vi må sørge for at vi gir rom for at folk som har lyst til å være verdiskapere kan gjøre det at folk som ønsker å kunne være gode lærere kan gjøre det, at elever lærer nok på skolen, men også til at alle skal ha muligheten til å kunne delta.

Det er jo viktig fordi at vi har jo et samfunn som ikke er så flink på blant annet å bidra til at funksjonshemmede kan delta eller folk med funksjonshemninger som gjør at det ikke kan være fullt ut effektivt i arbeidslivet. Så det går en sånn ideologisk tråd i det vi mener om politikk da som dreier seg om egentlig at et konservative parti vil ha gradvis utvikling, men det hele tiden skal bli bedre, og at dette dreier seg om at mennesker kunne leve de livene vi tror alle ønsker å gjøre hvor de føler både at de kan bidra, at de kan delta og at de blir tatt på alvor.

Eilif Finnseth

En av de tingene som er viktig i år når det er valg. Det er jo at folk skal ut og stemme. Så klart jeg antar jo at du vil jo at flest skal stemme på Høyre, men jeg ser også for meg at du bryr deg mye om at folk skal benytte stemmeretten. Aldersgruppen 20 til 25, som man ofte kaller andregangsvelgere, disse stemmer minst. 18 til 20, førstegangsvelgere, stemmer nest minst. Hva er det med valg og politikk som kanskje gjør at flere unge melder seg ut?

Erna Solberg

Det tror jeg rett og slett er noe du er livssituasjonen din. Det er færre som stemmer i den tiden de er studenter, eller at de føler kanskje at politikken ikke betyr så mye. Det er før du har fått barn. Det er før du liksom har bosatt deg og du blir opptatt av skolen der du er.

Du kanskje opptatt av universitetet eller store samfunnsspørsmål, men du føler kanskje at politikken betyr så mye. Og kanskje har du andre ting som betyr veldig mye mer, og det tror jeg nok har mye å gjøre med det. Og så bør du kanskje ikke på det stedet som du har mest tilknytning til, sant? Fordi at du har flyttet.

En av de tingene vi gjorde, når jeg var kommunalminister, var jo faktisk å sørge for at du kunne velge om du ville være bosatt i hjemkommunen din, eller om du skulle bo kunne bosette seg der du studerte. Det var ikke lov til før. For blant annet fordi at noen ville være politisk aktive der de studerte mens andre ville beholde den politiske aktiviteten sin hjemme hvis de var politisk aktive. Litt av det var for å sørge for at du kunne føle en deltakelse i det stedet du var på det tidspunktet. Jeg har en følelse av at det er den tiden hvor du tenker kanskje mest på deg selv og minst på samfunnet rundt deg og på de langsiktige tingene. Du vet ikke helt hvor du er, og når du går på skole og det er høyt fokus på at du skal stemme. Det er valg på skolen, så pushes litt flere førstegangselgere til å gjøre det. Det er kanskje rett og slett også sånn på et stortingsvalg så kan du kanskje ikke stemme på det stedet du hører til, altså hjemme. Altså jeg tenker at jeg har jo også bodd i Oslo når det har vært lokalvalg og og tenkte liksom, ja, jeg skaffer meg en liste, for jeg har lyst til å se hvem som står på listen, sant.

Altså alt det blir en litt større barriere. Så nå er det jo blitt lavere terskel med forhåndsstemmer og mye flere lokaler, så jeg håper at det blir bedre, men dette har litt å gjøre med hvor vi er i livet.

Eilif Finnseth

En ting, som også mange unge kan oppleve, egentlig alle aldersgrupper, er jo utenforskap. Igjen, målgruppen vi representerer, personer med funksjonsnedsettelse, kan oppleve utenforskap i samfunnet i ulike grader. 44 % av samfunnet opplever ensomhet, og man ser jo utfordringer som jo kommer med ensomhet. Hvilke tiltak er det Høyre går inn for å bekjempe ensomhet?

Erna Solberg

Dette er faktisk et veldig viktig tema for oss. Vi definerte det når vi satt i regjering som en av våre største folkehelseutfordringer, nemlig ensomhet. Og så la vi jo inn noe penger til organisasjoner som skulle jobbe med det i statsbudsjettet. Det ble tatt vekk av denne regjeringen. Og så ble det faktisk et flertall i Stortinget i 2022 som støttet et forslag fra Høyre om at det skulle lages en handlingsplan mot ensomhet. Det betyr ikke at det offentlige klarer å skaffe alle folk venner eller annet. Men det er noe med at de lavterskel arenaene som gjør at du i ulike situasjoner har et sted å gå til. Det tror vi er veldig viktig, og derfor er det en viktig prioritert sak for oss.

Vi synes det er veldig morsomt at ensomhet var en stor prioritering for det konservative partiet i Storbritannia. De hadde til og med en ensomhets-minister, sånn det har altså vært en viktig og stor sak fordi det er noe med limet i samfunnet og føler at du er med. Det foregår noen veldig fine prosjekter som er blant annet inspirert av det de konservative i

England gjorde. Det ene er jo som nå foregår i Røde Kors regi i min hjemby i Laksevåg. For folk som har stått utenfor, det kan være at du har vært syk lenge. Du har vært på institusjon av en eller annen behandlingsgrunnlag, eller vært i fengsel eller andre ting som gjør at du har mistet kontakten. De har et program, som er veldig inspirert av et engelsk program, som dreier seg om at du får en hjelper i 12 uker for å bli med inn i samfunnet, for å kunne velge at du har noen som vil være med deg hvis du har lyst til å begynne å gå i et kor.

Så kan du ha en som følger deg og er med. Hvis du har lyst til å begynne på en aktivitet. Sånn at du kan bli introdusert og få litt hjelp i begynnelsen. Og det skrives faktisk ut av noen fastleger da som en sosial resept, er ikke en grønn resept eller vanlig blå resept. Det er en sosial resept hvor Røde Kors har fått litt penger til og å drifte og lage en sånn modell. Jeg tror på sånne modeller, det er alt fra frivillige organisasjoner som driver ensomhets arbeid, for eksempel blant eldre menn.

Det var jo nettopp en rapport som viser at eldre menn er mye mer ensomme. De har mindre kontakt med barna sine. Det er færre menn som har barn enn det er kvinner som har barn. Alt dette dreier seg om at hvis vi lager en handlingsplan mot ensomhet, så må du finne disse målrettede tiltakene for de ulike gruppene. Det er for eksempel veldig mye bra som skjedde for å forhindre ensomhet under pandemien som er mye å bygge på. Så jeg tror at det er mye å mobilisere sivilsamfunnet, men kanskje mye mer systematisk for å gjøre det.

Så må du da ha noen av disse lavterskel tingene, men kanskje du trenger det. Altså særlig i et samfunn hvor jeg ser at veldig mange flere unge har sosial angst, også voksne hvor du kanskje har den terskelen for å gå hit, så er det om å ha noen som hjelper deg inn. Det er viktig.

Eilif Finnseth

Et sted som unge og mange andre opplever utenforskap er arbeidsplassen. En ting som vi i UngFunk prater mye om, er jo tilgangen til tilrettelagte arbeidsplasser. Hvilke tiltak er det Høyre går på valg på for å gjøre arbeidsplassen mer tilgjengelig?

Erna Solberg

Dette er jo veldig avhengig av hvem du er, fordi at det er veldig mange unge funksjonshemmede har en funksjonshemning, men de har ikke noe problem med arbeidsevnen, ikke sant? Altså, de møter bare barrierer og fordommer i arbeidslivet, og så har du andre som trenger en mer varig tilrettelagt arbeidsplass. Hvis vi tar det siste først, så har jo vi tatt til orde for en tydelig opptrapping av - og prioritert mer arbeidsplasser til varig tilrettelagte arbeidsplasser hele tiden, fordi vi mener at det er tilbud nettopp i tråd med muligheter for alle. Så det å kunne bruke seg selv, føle at noen er avhengig av deg. Hele den inkluderingsdugnaden vi hadde når vi satt i regjering dreide seg jo egentlig om dette.

For det dreide seg om å både pålegge det offentlige. For å bekjempe den fordommen som eksisterer som kan være "kommer det til å fungere hvis du har rullestol? Ja, men hvor mye tilrettelegging må vi ha? Kan en blind person gjøre dette?", sant? Det er veldig mye sånne ting som kommer i hodene til de som skal ansette, og så er det veldig farlig for en

arbeidsgiver å ansette feil, men vi ser ofte at det private næringslivet er flinkere, litt basert på kanskje at folk der har en sjef som bare bestemmer seg for noe. Inkluderingsdugnaden dreide seg egentlig om unge funksjonshemmede, folk med hull i CVen og sånt får jobb og en mulighet til å prøve seg og vise, og at vi måtte senke noen av de barrierene. Altså noen tiltak som motvirket de kravene. Og en av de var jo da å sette målsettingen om at 5% av alle nyansettelser skulle skje i den gruppen for at folk får en sjanse og en mulighet til å komme inn.

Det tror jeg fortsatt er viktig fordi at folk blir oftere redd for spørsmålet "Ja, men hva med en rullestol? Hva med hvis du er blind? Hva kan du gjøre? Hva kan du ikke gjøre?". I dag med dagens telekommunikasjons, altså de ulike databaserte løsningene, så er det mye tilrettelegging som kan gjøres, så er det jo veldig mye som kan gjøres helt fint. Det er den barrieren, også er det viktig at vi da har hjelpemiddel og hjelpemiddelordninger som bidrar til det.

Eilif Finnseth

Jeg vet jo at i 2022 la dere frem 70 tiltak for å gjøre hverdagen til utviklingshemmede bedre. En stor sak for, hvis vi kaller det "funkisfeltet", de ulike organisasjonene som jobber for det feltet, som har hatt en fremgang i år. Det er at den sittende regjeringen, arbeiderpartiregjeringen, la fram at de skal til høsten fremme et lovforslag om å inkorporere CRPD, funkiskonvensjonen i norsk menneskerettslov.

Erna Solberg

Men, de har ikke gjort det de 4 årene de har sittet i regjering.

Eilif Finnseth

Nei, det har de ikke, nei. Det er helt sant.

Erna Solberg

Så de venter til de eventuelt taper valget med å gjøre det.

Eilif Finnseth

Såklart, men det som er spennende er at altså det at 7 av 9 partier har noe politikk på det. Flere vil ha CRPD inn akkurat nå, så vi er spente på når og hvordan lovforslaget kommer. Høyre er ikke for å få CRPD inn i norsk lov, hvorfor det?

Erna Solberg

Nei, og det er 2 hovedgrunner til det. Det ene er at vi mener at vi nå har innført for mange lover som har overordnet status forhold til andre lover, og det er for mange internasjonale konvensjoner. Så vi har sagt vi må sette på bremsen, fordi vi ser at makten flyttes fra Stortinget. Til rettssalene, og vi mener at makten skal ligge i Stortinget. Det er sånn overordnet bit som sier at vi har lyst til å bremse.

Når det gjelder CRPD så er det jo sånn at vi har tiltrådt konvensjonen uten at vi har implementert med forrang i norsk lov. Det betyr at den gjelder i Norge allerede på alle områder, men den kan ikke brukes i rettsalen som tolkningsgrunnlag som tekst allerede. Og Norge er jo uenig i noe av den internasjonale tolkningen som ligger i CRPD, sant? Og det er blant annet spørsmål om muligheten til å kunne bruke tvang i gitte tilfeller. Det er jo en tolkningsbit. Det mener jeg at er viktig, og det er et forbehold Norge og flere andre land har hatt i forhold til konvensjonen og den tolkningen som er gjort i vår. Hva heter dette FN utvalget på menneskerettigheter?

Jeg tror at så lenge det ikke er avklart for rettsinnstans på det, så er det vanskelig for oss å gå inn i den. Jeg har vært på skoler med voldsutagerende autister som slår ned læreren sin og annet. Og hvis ikke du kan legge folk? Sånn til, hvis ikke du kan bruke disse tingene, så er det kjempevanskelig for dette fungerer. Det høres veldig fint ut i teorien, men jeg er også opptatt av "hvordan fungerer dette i praksis?". Betyr det at tvangsbehandling ikke er tillatt i det hele tatt? Du kan si at "ja, det er skadelig med tvangsbehandling", men er det sånn at alle er i stand til å gjøre sine egne riktige valg? Hva går det utover? Det er en del sånne tolkninger som også er mer praktiske rundt den loven.

Så du har både den overordnede at vi mener nå at det flyttet for mye makt fra stortingssalen, fra politikerne og til rettsalene, som gjør at politikken blir begrenset. Altså, det som burde vært politiske løsninger. Så er det jo sånn at den gjelder jo egentlig, men den gjelder ikke med forrang, sånn som statusen er.

Eilif Finnseth

Ja, jeg vil spørre deg om et globalt spørsmål. Dagens stortingsvalg skjer jo samtidig som at det er store kriser i verden. Vi fikk jo tall i dag på at det er veldig mange som har begynt å fokusere mere på internasjonale kriser og utfordringer. Vi ser jo at det er konflikter som oppstår på flere kontinent. Det er krig i Europa. Det er krig i Midtøsten. Det er mange flyktninger.

Vi vet at internasjonale kriser og krig faktisk skaper jo personer med funksjonsnedsettelse. Folk som blir skadet, folk som får traumer og det går hardt utover marginaliserte grupper. Du har jo vært statsminister 8 år, og du går jo på valg til høsten for å bli det på ny, så vidt jeg har skjönt. Hvilken rolle er det Norge bør ta internasjonalt for å kjempe mot disse tingene?

Erna Solberg

For det første så bør Norge fortsatt ta en rolle for å bidra til at verden har internasjonale felles mekanismer for å løse konflikter blant annet. Og så mener jeg, og jeg har jobbet mye med det når jeg var statsminister, bærekraftsmålene som jo er "Leave no one behind" som er liksom overordnet det som sørger for at du har en inkluderende utvikling. Som bidrar til alle, og den fokuserer jo særlig på mange utsatte grupper. Det er ingen tvil om at grupper som er utsatt, og det kan være kvinner og barn. Det kan være funksjonshemmede. Altså er det krig og konflikt, så er det alltid vanskeligere for de. De er mindre mobile. Hvis du er funksjonshemmet, sant?

Du er mer avhengig av nettverket rundt i enhver situasjon hvor ting flytter på seg, så blir det vanskeligere. Du river ned skoletilbud. Så det er veldig mye av det som som gjør at de de gruppene rammes jo alltid hardest. Pluss at de skaper jo mange flere fysisk funksjonshemmede ofte og folk med store psykiske problemer i ettertid. Det er jo ting som gjør at du setter ting tilbake, og bare husk den ene tingen som er at hvis du har sultkatastrofer, og hvis du har vold og uro som gjør at barn får veldig dårlig ernæring de første 2 årene, så gjør det at du får de såkalte "stump children". Altså som ikke har utviklet hjernen sin på riktig måte, og nå i mange land så får du nesten hele generasjoner med barn som har vært så underernærte at deres mentale kapasitet er mye lavere.

Før var det kanskje noen som trodde at folk i Afrika var dumme De er ikke dummere enn oss, men det er noen flere av de som ikke fått den utviklingen fordi de ikke har fått den maten som skal til for å få den utviklingen. Det gjør jo at alle ting som dreier seg om krig og konflikt har store kostnader på lang sikt. Alt fra at Ukraina nå er verdens mest minelagte land med mest ueksploderte eksplosiver, altså eksplosiver som ikke eksploderte. Ueksploderte eksplosiver, det heter det. Det er det riktige. Sånt som gjør at det er generasjoner fremover som kan risikere at barn eller bønder eller andre blir lemlestet fordi at, igjen, Ukraina er som et stort matlager for Europa, så treffer de på nettopp flere minelagte områder.

Jeg mener jo Norge har en viktig rolle i å minne om dette som den humanitære biten av det. Men så er spørsmålet, hvordan løser du det, sant? Og for meg er jo det viktigste du løser det med, er jo faktisk å avverge krigen, og det dreier seg for mitt vedkommende om at for eksempel i Europa, som må Europa stille opp med et sterkere forsvar. For vi vet hvem som er aggressoren i Europa nå. Det er Russland.

Eilif Finnseth

Jeg vil ta oss litt mer tilbake igjen til Norge. Siden vi er en ungdomsorganisasjon. Vi har medlemmer mellom 18 til 36. Vi jobber jo også mye for tiltak for barn. En av de tingene som er gjennomgående i det vi har pratet om, det å inkludere, er å gi aktiviteter hvor folk kan møtes. Gode møteplasser, å gi gode fritidsaktiviteter. Jeg vet at fritidsaktiviteter er en viktig prioritering for Høyre.

Ønsker dere å gjøre mer fritidsaktiviteter gratis for barn, eller hvordan er det dere ville sørge for at barn for fritidsaktiviteter?

Erna Solberg

Vi har jo et utgangspunkt med at når vi satt i regjering så hadde vi jo, og det innrømmer jeg at det egentlig var et Krf og Venstre-forslag, dette fritidskortet. Vi har jo fortsatt inne at vi skal gjøre én fritidsaktivitet mulig for alle barn. Altså alle barn skal ha mulighet til det, og det laget vi en erklæring på sammen med hele frivilligheten og idretten med. Og så må vi jobbe med de mekanismene som eksisterer for å få det til.

En av de mekanismene er jo en form for fritidskort som gjør at du kan få det. Og det kan godt tenkes at det å gi alle et kort ikke er løsningen fordi at for eksempel

funksjonshemmede kanskje trenger å ha med seg noen andre, at det er litt andre løsninger rundt det. Men vårt vårt håp eller målet er jo at vi skal alltid klare å sørge for at barn får en mulighet til å gjøre én valgfri fritidsaktivitet. At det ikke skal være ekskluderende i samfunnet vårt. Noen ganger kan det være økonomisk ekskluderende. Andre ganger kan det være det at det er krevende personelt for å gjøre det.

Eilif Finnseth

Jeg har bare et par spørsmål til. Ved høstens valg så er det jo det 9 stortingspartiet som har stilt til valg, og det er veldig mange flere alternativer i tillegg. Det virker jo som at, siden meningsmålinger sier en ting. Du går jo til valg på samme konstellasjon som du samarbeidet med når du var statsminister, som er jo Høyre sammen med Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Og så virker det som at Fremskrittspartiet for eksempel ikke er like gira på å samarbeide på samme måte som det var.

Det samme trøbbelet er på rødgrønn side, at man er usikker på dem. Man har 4 til 5 alternativer der. Er det et demokratisk problem at man ikke vet hvordan en regjering vil se ut når man stemmer?

Erna Solberg

Det helt vanlig i Europa at man ikke vet hva man lager. Jeg tror vi egentlig er mer avklart enn mange andre land, for vi er mye tydeligere på hvem som kan samarbeide. Og du vet liksom på hvilken side samarbeidet er.

Jeg skulle gjerne hatt en sånn perfekt løsning hvor alle var enig. Bare minner om at i 2013 så var det KrF og Venstre som ikke ville samarbeide med FRP. Vi fikk jo til et samarbeid likevel, og vi fikk jo faktisk til felles regjeringen en liten stund, men jeg mener at alle de partiene må samarbeide for å være tydelig på at de vil ha ny regjering. De var en regjering utgått av disse 4 partiene. Så må vi finne frem til en løsning, og det blir jo et forhandlingsspørsmål etter et valg. Hvem kan sitte sammen og hvilken politikk skal det føres?

Det som er jo viktig er at man blir avhengig av de andre partiene, selv om man ikke sitter i regjering alle sammen, så blir man jo avhengig av de andre partiene som sitter på Stortinget for å få gjennom politikken. Hvis du ser på dagens regjering, så hadde de måtte gi ganske store innrømmelser til SV. Av og til er det lettere å sitte i regjering for alle så. Velgerne vet hvilken retning det går i. Så så skulle jeg gjerne hatt et klart alternativ for oss. Så er det jo et klart at vi ønsker å samarbeide med alle.

Eilif Finnseth

Ja. Siste spørsmål tenker jeg. Hvis det er en ung velger som går til valglokale i september, 8. september, og har lyst til å stemme på et parti som vil fjerne barrierer for deltakelse i samfunnet. Hvorfor vil de stemme Høyre? Hvorfor skal man velge deg?

Erna Solberg

Jeg tror at vi har en rekord som viser at vi er veldig opptatt av både inkludering i

arbeidslivet og sørge for bolig. Vi skaffet valgfriheten til å få BPA (Brukerstyrt Personlig Assistanse), altså retten til det når du hadde store behandlingsbehov. Vi er ikke fornøyde med hvordan det ble gjennomført i kommunene. Derfor har vi også sagt vi må stramme litt til på det.

Så vi har jo både en politikk for å få flere varig tilrettelagte arbeidsplasser. Få til inkluderingsarbeidet i arbeidslivet, sånn at vi får flere inn i vanlig jobb også i offentlig sektor. Vi har vært opptatt av at vi skal ha større frihet på sånt boligsamvirke for å gjøre det, og så er vi opptatt av at vi skal bidra til at alle skal kunne delta i samfunnet.

Og så tenker jeg at du skal også stemme på de som lager god økonomisk politikk eller få helsekøene ned og for flere politifolk i gatene. Også unge funksjonshemmede må være opptatt av helheten i samfunnet, og det tror jeg de er.

Eilif Finnseth

Og det er de. Det er helt sant. Da vil jeg takke deg for at du ville gjøre dette intervjuet med oss så hyggelig. Tusen takk.